

3-MAVZU

JARAYON XARAJATLARI: ASOSIY VA QO'SHIMCHA MAHSULOTLAR

1. Quyidagi fikrlardan qaysi(lari) to'g'ri?

(i) qo'shimcha mahsulot - bu boshqa mahsulotlar bilan bir vaqtning o'zida ishlab chiqarilgan mahsulot, boshqa mahsulotlarga nisbatan past hajmga ega.

(ii) qo'shimcha mahsulot sotiladigan ob'ekt bo'lganligi sababli, u jarayon hisobida alohida kiritilishi va jarayon xarajatlarining bir qismini o'zlashtirishi kerak.

(iii) Ajralish nuqtasiga qadar qilingan xarajatlar umumiy yoki qo'shma xarajatlar sifatida tan olinadi

A (i) va (ii)

B (i) va (iii)

C (ii) va (iii)

D (iii).

2. Charleville uchta asosiy mahsulot va bitta qo'shimcha mahsulot ishlab chiqaradigan uzluksiz jarayonni boshqaradi. Oy davomidagi jarayon natijalari quyidagicha edi.

Mahsulot	sotish narxi	Jarayondan olingan mahsulot birliklari
	\$	
1	18	10000
2	25	20000
3	20	20000
4 (qo'shimcha mahsulot)	2	3500

Umumiy qo'shma xarajatlar 277 000 dollarni tashkil etdi. Qo'shimcha mahsulotdan olinadigan daromad qo'shma xarajatlardan chegirib tashlangan deb faraz qilgan holda, qo'shma xarajatlarni taqsimlash uchun sotishdan tushgan daromad asoslaridan foydalansak 3-mahsulot birligi tannarxi qanday edi?

A 4.70

B 4.80

C 5.00

D 5.10

3. Kimyoviy jarayonda kiritilgan mahsulotning 10% miqdorida normal yo'qotish bo'ladi. Bir muddat ichida 2500 kg material kiritildi va 75 kg kutilmagan yo'qotish bo'ldi. **Tayyor mahsulotning ishlab chiqarish miqdori qancha edi?**

- A 2175 kg
- B 2250 kg
- C 2325 kg
- D 2675 kg

4. Ishlab chiqarish jarayonida davr oxirida tugallanmagan ishlab chiqarishning (WIP) bajarilishi foizi kamaytirib ko'rsatilgani aniqlandi. **Bu tuzatilganda, bir birlik narxiga va WIPning umumiy qiymatiga qanday ta'sir qiladi?**

Bir birlik narxi	WIPning umumiy qiymati
A Kamayish	Kamayish
B Kamayish	O'sish
C O'sish	Kamayish
D O'sish	O'sish

5. **Quyidagilardan qaysi biri jarayon xarajatlarining xususiyatlari hisoblanadi?**

- (i) bir xil mahsulotlar
  - (ii) Mijozlarga asoslangan ishlab chiqarish
  - (iii) Tayyor mahsulot bir birlik uchun o'rtacha tannarx bo'yicha baholanadi
- A (i) va (iii)
  - B (ii) va (iii)
  - C (iii) Faqat
  - D (i).

Quyidagi ma'lumotlar 6 va 7-savollarga tegishli.

Kompaniya umumiy jarayonda ikkita qo'shma mahsulot, P va R ishlab chiqaradi. Iyun oyi ma'lumotlari quyidagicha:

Boshlang'ich inventar		1000\$
Bevosita materiallar		10 000 \$
Konvertatsiya		12000\$
Yakuniy inventar		3000\$
Ishlab chiqarish	sotish	Sotish narxi \$(birlik uchun)

P	4,000	5,000	5
R	6 000	5 000	10

6. Agar xarajatlar asosiy mahsulotlar o'rtasida sotish qiymati asosida taqsimlangan bo'lsa, iyun oyida R mahsulotning bir birligi uchun tannarx qanday edi?

- A \$1,25
- B \$2,22
- C \$ 2,50
- D \$2,75

7. Agar xarajatlar jismoniy birlik asosida qo'shma mahsulotlar o'rtasida taqsimlangan bo'lsa, iyun oyida ishlab chiqarilgan P mahsulotning umumiy qiymati ?

- A \$ 8000
- B \$ 8 800
- C \$ 10 000
- D \$ 12 000

8. Bir oylik davrda ishlab chiqarish jarayoniga 3600 dona mahsulot kiritildi. Davr boshida boshlang'ich inventar yo'q edi. Bu davrda ishlab chiqarish 3200 donani tashkil etdi. To'g'ridan-to'g'ri materiallar xarajatlari 15 000 dollar va konvertatsiya xarajatlari 5 160 dollarni tashkil etdi. Normal yo'qotish kiritilgan miqdorning oltidan bir qismini tashkil qiladi.

Ushbu oydagi kutilmagan foydaning qiymati qanday edi?

- A) 1120
- B) 1260
- C) 1344
- D) 1440

9. Asosiy mahsulotlar ahamiyatli savdo qiymatiga ega emas.

- A. To'g'ri
- B. Yolg'on

10. Ishlab chiqarilgan mahsulotlarni qiymatini ajratish nuqtasigacha bo'lgan bosqichga qadar aniqlash mumkin emas

- A. To'g'ri
- B. Yolg'on

11. Agar mahsulotlar jarayon davomida turli holatlarga ajraladigan bo'lsa, masalan, bitta mahsulot gaz, ikkinchisi suyuqlik bo'lsa, jismoniy o'lchash usuli mos kelmaydi.

- A. To'g'ri   B. Yolg'on

4-MAVZU

ISH, PARTIYA VA XIZMAT KO'RSATISH BO'YICHA XARAJATLARNI HISOBLASH

1. Buxgalteriya firmasi uchun xarajatlarni hisoblashning qaysi usuli eng mos keladi?

- A. Maqsadli narxlash
B. Xizmatlar narxini hisoblash
C. Partiya narxini hisoblash
D. Jarayon narxini hisoblash

2. Auditorlik firmasi har yili mahalliy kompaniyalar uchun bir qator auditlarni o'tkazadi.

U quyidagi xarajatlarni hisoblash usullaridan qaysi birini qo'llagan bo'lar edi?

- A. Jarayon narxini hisoblash
B. Xizmatlar narxini hisoblash
C. Ish narxini hisoblash
D. Partiya narxini hisoblash

3. Quyidagilardan qaysi biri ish narxini hisoblashning o'ziga xos xususiyati?

- A. Ishlab chiqarish mijozning xohishiga muvofiq amalga oshiriladi
B. Katta hajmdagi arzon narxlardagi mahsulotlarni doimiy ishlab chiqarish bilan bog'liq
C. Ko'rsatilgan xizmatlar narxini belgilaydi
D. Xarajatlar hisobot davrida ishlab chiqarilgan mahsulot birliklari uchun hisoblanadi

4. Mahalliy aviakompaniya uchun qaysi turdagi xarajatlarni hisoblash eng mos keladi?

- A. Partiya narxini hisoblash
B. Ish narxini hisoblash
C. Jarayon narxini hisoblash
D. Xizmatlar narxini hisoblash

5. Quyidagilardan qaysi biri mehmonxona uchun odatiy xarajat birligi bo'ladi?

- A. Taom tayyorlash
- B. Mehmonlarning turar joyi
- C. Band bo'lmagan xona / tun
- D. Band xona / tun

6. Quyidagi kompaniyalardan qaysi biri xizmat narxlash usulini tavsiya etmasligi kerak?

- A. Mehmonxona
- B. Kasalxona
- C. Texnik xizmat ko'rsatish bo'limi
- D. Yengil muhandislik kompaniyasi

7. Suyuq sovun ishlab chiqaruvchi kompaniya tomonidan xarajatlarni hisoblashning quyidagi usullaridan qaysi biri ko'proq qo'llaniladi?

- A. Partiya narxini hisoblash
- B. Xizmatlar narxini hisoblash
- C. Ish narxini hisoblash
- D. Jarayon narxini hisoblash

8. Quyidagi xarajatlar birliklaridan qaysi biri yo'lovchi avtobus kompaniyasi uchun mos keladi?

- (i) Har bir yo'lovchi va kilometr uchun transportning narxi
  - (ii) Har bir transport vositasi va kilometr uchun yoqilg'i narxi
  - (iii) Har bir kilometr uchun belgilangan xarajat
- A. Faqat (i)
  - B. Faqat (i) va (ii)
  - C. Faqat (i) va (iii)
  - D. Faqat (ii) va (iii)

9. Xarajatlarni hisoblash tizimida quyidagilar hisobga olinadi:

- 1. Haqiqiy to'g'ridan-to'g'ri material xarajatlari
- 2. Haqiqiy to'g'ridan-to'g'ri mehnat xarajatlari
- 3. Haqiqiy ishlab chiqarish xarajatlari
- 4. Oldindan taqsimlangan ishlab chiqarish xarajatlari

Quyidagilardan qaysi biri odatdagi ish narxiga kiritilgan?

- A. Faqat 1 va 2
- B. Faqat 1, 2 va 3
- C. Faqat 1, 2 va 4
- D. Barchasi

10. Quyida keltirilgan xususiyatlardan qaysi biri xizmatlarning narxini aniqlash xususiyatlariga kiradi?

1. Umumiy xarajatlarning foizi sifatida bilvosita xarajatlarning yuqori darajasi
  2. Murakkab xarajatlar birliklaridan foydalanish
  3. Ekvivalent o'lchov birliklaridan foydalanish
- A. Faqat 1
  - B. Faqat 1 va 2
  - C. Faqat 2
  - D. Faqat 2 va 3

11. So'nggi 30 kunlik davrda mehmonxona kompaniyasi uchun quyidagi ma'lumotlar mavjud.

Bir kecha uchun mavjud xonalar soni	40
Bandlik darajasi	65%
Xonalarga xizmat ko'rsatish xarajatlari	\$3900 ni tashkil etdi

O'tgan davrda xonada bir kecha-kunduz yashash uchun xonaga xizmat ko'rsatish xarajati qancha edi?

- A. \$3,25
- B. \$5,00
- C. \$97, 50
- D. \$150,00

12. Muayyan kompaniya uchun foyda va sotish narxi o'rtasidagi nisbat formula bilan belgilanadi:

Foyda = sotish narxining 15%

Umumiy qiymati \$8500 ni tashkil etadigan ish uchun sotish narxi va foydasi qanday bo'lar edi?

	Sotish narxi	Foyda
A.	\$9775	\$1275
B.	\$9775	\$1500
C.	\$10000	\$1275

D. \$10000 \$1500

13. Kompaniya ish narxini hisoblash tizimiga ega. 605-sonli topshiriq uchun 300 dollar to'g'ridan-to'g'ri materiallar va 400 dollar to'g'ridan-to'g'ri mehnat xarajatlari talab qilinadi. To'g'ridan-to'g'ri ish haqi soatiga 8 dollar miqdorida to'lanadi. Qo'shimcha ishlab chiqarish xarajatlari to'g'ridan-to'g'ri ish haqi uchun soatiga 26 AQSh dollari miqdorida, ishlab chiqarish bo'lmagan qo'shimcha xarajatlar esa asosiy xarajatlarning 120% miqdorida o'zlashtiriladi.

605-sonli ishning umumiy qiymati qancha?

- A. 2000 dollar
- B. 2400 dollar
- C. 2840 dollar
- D. 4400 dollar

14. Quyidagi bayonotlar xarajatlarni hisoblash usullariga tegishli:

1. Ish narxini hisoblash faqat xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarga tegishli
2. Tayyor mahsulot omboriga kirish uchun bir nechta bir xil mahsulotlar birgalikda ishlab chiqarilganda, partiya tannarxini hisoblash mumkin

Har bir bayonot to'g'ri yoki noto'g'ri?

1-BAYONOT	2-BAYONOT
A. Noto'g'ri	Noto'g'ri
B. Noto'g'ri	To'g'ri
C. To'g'ri	To'g'ri
D. To'g'ri	Noto'g'ri

15. Kompaniya bajarilgan buyurtma narxlarini qo'shimcha xarajatlarni tannarxga qo'shish va foydani umumiy xarajatlarga 30% qo'shish orqali hisoblab chiqadi. Y256 raqami ostidagi ish 1690 dollarga sotildi va qo'shimcha xarajatlar 694 dollarni tashkil etdi.

Bu ishning tannarxi qancha edi?

- A. \$ 489
- B. \$ 606
- C. \$ 996
- D. \$ 1300